

SENSACINGAS TARPTAUTINIS BESTSELERIS
DAUGIAU NEI 25 ŠALYSE

NARKOTIKAI IR TREČIASIS REICHAS

PACIENTAS A

NORMAN OHLER



NORMAN OHLER

PACIENTAS A

Iš vokiečių kalbos vertė
ŽIVILĖ ŠILEIKAITĖ



*Pasmerkta žlugti politinė sistema instinktyviai
daro daug ką, kad paspartintų žlugimą.*

Žanas Polis Sartras (Jean-Paul Sartre)

PRATARMĖ

Medžiagą šiai knygai aptikau Koblence, nuobodžiam federacijos archyve, įsikūrusiame tipiškame devintojo dešimtmečio betoniniame pastate. Hitlerio (Adolf Hitler) asmeninio gydytojo Teodoro Morelio (Theodor Morell) palikimas prikaustė mano dėmesį. Vis varčiau jo užrašų knygutę, bandydamas suprasti vos įskaitomą raštą, sutrumpinimus ir koduotus įrašus. Knygutės lapai buvo smulkiai prirašyti, o kai kuriuos įrašus sudarė tik pirmosios žodžių raidės arba tiesiog „x“. Tačiau bendras vaizdas po truputį ryškėjo: kasdieninės injekcijos, neįprastos medžiagos, didėjančios dozės.

Atrodytų, kad visi nacionalsocializmo aspektai jau yra gerai išanalizuoti, o vermachtas yra geriausiai ištirtinėta visų laikų armija. Tiek istorikai, tiek žiniasklaida stengiasi nepalikti jokių nesurištų galų ar baltų dėmių. Mums atrodo, kad apie tuos laikus tikrai žinome viską. Dauguma bandymų parašyti ką nors naujo palieka dirbtinumo įspūdį, ir autorius rizikuoja apsijuokti. Vis dėlto dar yra spragų, kurias galima užpildyti.

Apie narkotikų vartojimą Trečiajame reiche plačioji visuomenė ir istorikai žino stebėtinai mažai. Buvo atlikta

keletas mokslinių ir žurnalistinių tyrimų, tačiau beveik niekas išsamiai ir detalai neaprašė, kokios įtakos svaigiosios medžiagos turėjo įvykiams nacistinėje Vokietijoje ir Antrojo pasaulinio karo mūšių laukuose.¹ Nekreipdami dėmesio į tai, kokį vaidmenį Trečiajame reiche atliko narkotikai, kaip jie veikė daugybės žmonių sąmonės būseną, išties daug prarandame.

Narkotikų tema, nagrinėjant tamsiausią puslapį Vokietijos istorijoje, iš dalies buvo pamiršta ir dėl pačių nacionalistų vykdytos kovos su svaigiosiomis medžiagomis: valstybė kontroliavo viską, kas buvo susiję su šių medžiagų tyrimais ar gamyba, o visuomenėje narkotikų tema buvo tabu. Todėl narkotikai dingę iš mokslininkų bei istorikų akiračio (universitetuose iki šios dienos nevykdomi jokie išsamūs tyrimai šia tema) ir iš viešumos pasitraukę į šešėlį. Vis dėlto mes galime pabandyti pateikti realių įvykių interpretaciją, kuri remiasi ne drąsiomis ir abejotinomis teorijomis, o detalio istorinių faktų analize.²

Šioje knygoje į masines žudynes sukėlusius kraugerius ir jų pasekėjus pažvelgsime iš arčiau – iš labai arti. Žiūrėsimė po oda, tiesiai į venas. Arijų grynumu čia nė nekvepia, greičiau jau paprasta vokiška chemija – grynais nuodais. Nes, kai ideologija jau nepadėdavo, gelbėdavo besaikis stimulantų vartojimas. Nepaisant visų draudimų, narkotikų buvo griebiamasi tiek žemiausiuose, tiek aukščiausiuose sluoksniuose. Hitleris vadovavo ir šia prasme – vartojo pats, ir visa jo armija į priekį veržėsi palaikoma metamfetamino.

Šis dviveidiškumas papildo nusikaltėlių portretą naujais aspektais ir padeda nuplėšti kaukę, apie kurios egzistavimą ilgai nieko nežinojome.

Vis dėlto, kad nekiltų pagunda suteikti narkotikams pernelyg didelę reikšmę ir sukurti dar vieną istorinę legendą, skaitant patartina nuolat sau priminti, jog istorinės knygos apima ne tik faktų išdėstymą, bet ir jų interpretavimą, kuris priklauso nuo daugelio išorinių veiksnių. Šioje knygoje į istoriją pažvelgsime iš neįprastos ir šiek tiek iškreiptos perspektyvos, vildamiesi, kad nauja perspektyva padės rasti daugiau aiškumo. Vokietijos istorija čia netaisoma ir tikrai neperrašoma iš naujo, tiesiog tam tikri jos vingiai nupasakojami tiksliau.

I DALIS

TAUTOS NARKOTIKAS METAMFETAMINAS
(1933–1938)

Nacionalsocializmas buvo toksiškas tikrąja šio žodžio prasme. Jo cheminis palikimas dar ir šiandien veikia pasaulį: šio nuodo niekaip nepavyksta sunaikinti. Nors naciai pateikdavo save kaip itin pavyzdžius ir, pasitelkdami ideologinę pompastiką bei žiaurias bausmes, vykdė griežtą politiką, nukreiptą prieš narkotikus, kaip tik prie Hitlerio išpopuliarėjo klastingas stimulantas, itin stipriai veikiantis ir greitai sukeliantis priklausomybę. Ketvirtajame dešimtmetyje jis buvo legaliai parduojamas visoje Vokietijoje, o vėliau išpopuliarėjo ir okupuotose Europos šalyse. Tablečių pavadinimu „Pervitin“ buvo galima nusipirkti bet kurioje vaistinėje ir tik 1939 m. jos buvo priskirtos prie receptinių vaistų, o 1941 m. pervitinas buvo įtrauktas į pagal Narkotikų kontrolės įstatymą reguliuojamų medžiagų sąrašą.

Nors pervitino sudedamoji dalis metamfetaminas dabar visame pasaulyje yra nelegali arba griežtai reguliuojama medžiaga³, jis laikomas vienu populiariausių šių dienų narkotikų, kurio vartotojų skaičius siekia šimtą milijonų ir vis didėja. Gaminamas chemikų mėgėjų slaptose laboratorijose dažniausiai pakeistos sudėties, metamfetaminas plačiausiai žinomas „ledo“ arba „kristalo“ pavadinimu (angl. *crystal meth*). Ši kristalinės formos medžiaga, paprastai vartojama

per nosį didelėmis dozėmis, yra neįtikėtinai populiaru visame pasaulyje, taip pat ir Vokietijoje (beje, ši narkotiką čia išbando vis daugiau žmonių). Metamfetaminas yra stimulantas, pasižymintis pavojingai stipriu poveikiu, vartojamas ne tik pasilinksminimuose, bet ir darbo vietose, parlamentuose ir universitetuose kaip medžiaga, padedanti atgauti jėgas ir pasiekti geresnius rezultatus. „Ledas“ išbaido miegą ir alkį, sukelia euforiją ir jėgų antplūdį, tačiau labai kenkia sveikatai (bent jau šiandien paplitusi jo forma*), greitai sukelia stiprią priklausomybę ir taip pat greitai gali visiškai sunaikinti žmogų. Tik nedaugelis žino, kaip šis narkotikas išpopuliarėjo Trečiajame reiche.

„BRĘSTANTIS BLOGIS“: NARKOTIKŲ LABORATORIJA REICHO SOSTINĖJE

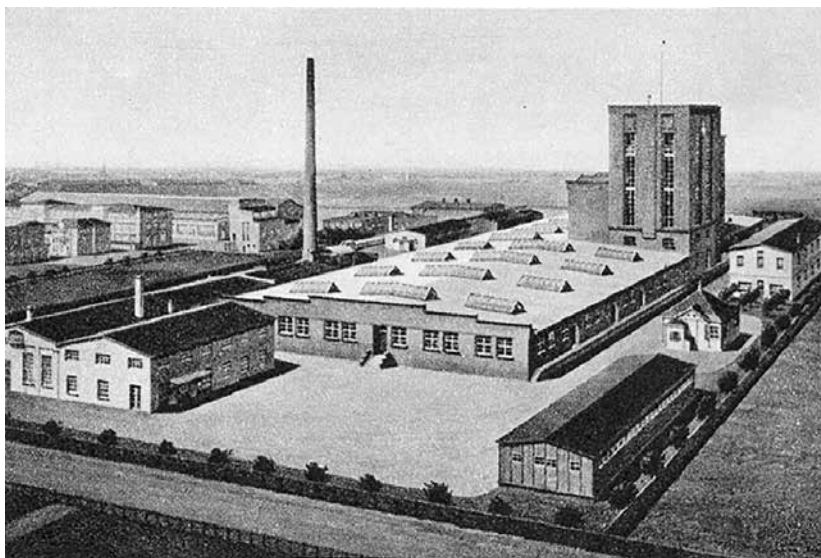
Praeities pėdsakų paieškos XXI amžiuje. Po žydrų vasaros dangumi, kuriame nematyti nė vieno debesėlio, važiuoju traukiniu į Berlyno pietryčius, pro langą stebėdamas pramoninius rajonus ir visiškai vienodų, lyg klonuotų, namų eiles. Noriu apžiūrėti tai, kas liko iš *Temmler* fabriko, kuriame anksčiau buvo gaminamas pervitinas. Išlipu Adlershofe,

* Gryna metamfetamino forma yra mažiau kenksminga nei nelegaliose laboratorijose gaminamas narkotikas, į kurį dažnai įmaišoma itin nuodingų medžiagų, tokių kaip benzinai, baterijų rūgštis ar aušinamasis skystis. (Aut. past.)

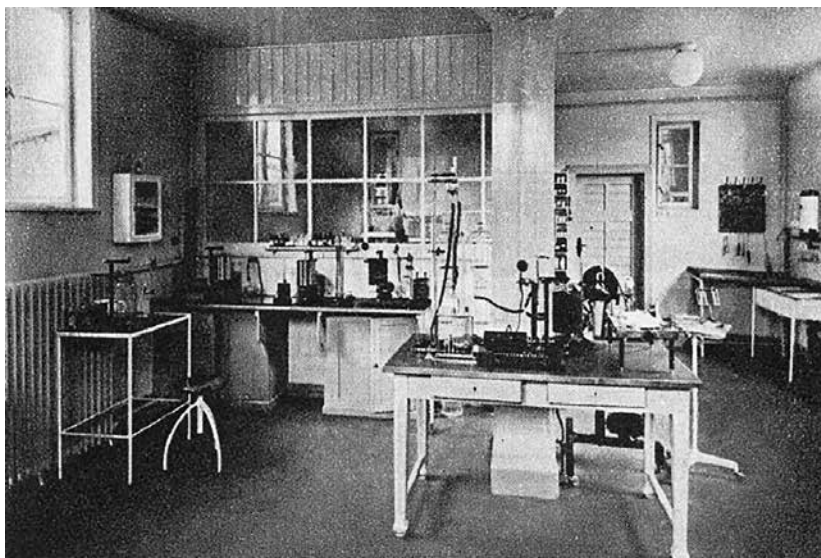
„moderniausiam Vokietijos technologijų parke“, kaip jie patys šiandien save vadina, ir, apėjęs jų teritoriją šonu, įžengiu į niekieno žemę, apstatytą apleistais fabriku pastatais, kurių konstrukcijos jau seniai surūdijusios, o fasadai apibyrėję.

Temmler chemijos fabrikas čia įsikūrė 1933 m. Po vieno metų, kai iš fabriko bendraturčio Alberto Mendelio (Albert Mendel), kuris buvo žydų kilmės, naciai atėmė visą turtą, jo dalį perėmė Temleris ir pradėjo sparčiai plėsti verslą. Vokietijos chemijos pramonei tai buvo geri laikai (bent jau tiems jos atstovams, kurie buvo laikomi grynais arijais), o farmacininkai tiesiog klestėjo. Nuolat buvo atliekami įvairiausi tyrimai ir ieškoma medžiagų, kurios išlaisvintų „naujų dienų žmogų“ nuo skausmo ir padėtų užmiršti visus rūpesčius. Laboratorijose darbai tiesiog virė, ir daugelis tais laikais įdiegtų naujovių yra nepamirštos dar ir šiandien.

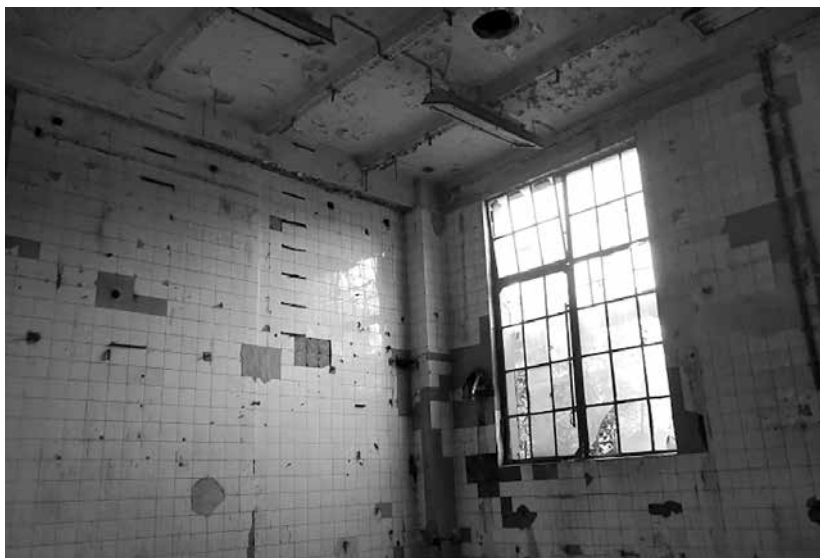
Dabar iš *Temmler* medikamentų fabriko Berlyno Johaništaliao rajone telikę griuvėsiai. Niekas jau neprimena praeities klestėjimo, kai per savaitę čia būdavo pagaminami milijonai pervitino tablečių. Niekas nebenaudojama, visa teritorija atrodo kaip išmirusi. Kertu apleistą automobilių aikštelę, prasiskinu kelią per vešliai sužėlusį miškelį ir perlipu mūrinę tvorą, vis dar apklijuotą stiklo šukėmis, kurios anuomet saugojo nuo įsibrovėlių. Tarp paparčių ir jaunų medelių stovi nedidelis medinis namukas, priklausęs fabriko įkūrėjui Teodorui Temleriui (Theodor Temmler). Kadaisė čia buvo



Templer fabrikas Berlyne Johaništaliao rajone anuomet...



PACIENTAS A



...ir dabar.



visos firmos centrinė buveinė. Už tankaus alksnyno stūkso taip pat visiškai apleistas plytų pastatas. Įlipu pro išdaužtą langą ir nužingsniuojau ilgu tamsiu koridoriumi. Ore tvyro drėgmės ir pelėsių kvapas, sklindantis nuo sienų ir lubų. Koridoriaus gale randu pusiau pravertas duris, kadaise išdažytas šviesiai žaliai, bet dabar jau visai apsilupinėjusias. Pro du išdaužytus langus į vidų veržiasi dienos šviesa. Lauke viskas apžėlę, o viduje – tuščia. Kampe guli senas paukščių lizdas. Sienos iki pat aukštų lubų su apvaliomis ventiliacinėmis angomis išklotos plytelėmis, kurios vietomis suskaldytos ir jau apibyrėjusios.

Čia buvo Frico Haušildo (Fritz Hauschild) laboratorija. 1937–1941 m. jis vadovavo Temlerio fabriko farmacijos skyriui ir ieškojo naujo tipo vaistų, kurie galėtų padidinti žmogaus pajėgumą. Taigi, stoviu Trečiojo reicho narkotikų virtuvėje. Čia chemikai porcelianiniuose tigluose, sujungtuose su vamzdeliais ir stikliniais aušintuvais, virė savo ypatingas medžiagas. Čia barškėjo dangteliai ant išsipūtusių kolbų, per kraštus švilpdamas veržėsi oranžinis garas, viduje kunkuliavo emulsijos, o baltomis pirštinėmis aptemptos rankos kažką vis reguliavo ir taisė. Čia buvo sukurtas tokios aukštos kokybės metamfetaminas, kokio net geriausiomis dienomis nepavyktų išgauti fiktyviam narkotikų virėjui Valteriui Vaitui iš populiaraus amerikiečių serialo „Bręstantis blogis“ (*Breaking Bad*), kuris „ledą“ pavertė mūsų laikų simboliu.

Išvertus pažodžiui iš anglų kalbos, *breaking bad* reiškia *staiga pakeisti savo elgesį ir padaryti ką nors blogo*. Tinkamas pavadinimas 1933–1945 metams.

PROLOGAS DEVYNIOLIKTAME AMŽIUJE: NARKOTIKŲ PIRMTAKAS

Savanoriška priklausomybė yra nuostabiausia būseną.

Johanas Volfgangas fon Gėtė
(Johann Wolfgang von Goethe)

Norint geriau suprasti metamfetamino ir kitų narkotikų įtaką įvykiams Trečiajame reiche, pirmiausia reikia sugrįžti į praeitį ir patyrinėti narkotikų istoriją. Šiuolaikinės visuomenės vystymasis yra susijęs su svaigiųjų medžiagų gamyba bei platinimu taip pat stipriai kaip ekonomika su technine pažanga. Pradžios taškas – 1805 metai. Klasikiniame Veimare Gėtė parašė „Faustą“ ir poetinėmis priemonėmis tobulai pateikė vieną savo tezių, tvirtinančių, kad net žmogaus genezė yra sužadinama narkotikų: aš keičiu savo smegenis, vadinasi, esu. Tuo pačiu metu niekuo neišsiskiriančiame Paderborno miestelyje Vestfalijoje vaistininko padėjėjas Frydrichas Vilhelmas Zertiurneris (Friedrich Wilhelm Sertürner) atlikinėjo bandymus su daržine agurka, kurios sutirštintos sultys – opiumas – malšina skausmą

geriau už bet kokią kitą medžiagą. Gėtė norėjo poetinėmis ir dramatinėmis priemonėmis išsiaiškinti, kas palaiko pasaulį pačioje jo šerdyje, o Zertiurneris siekė išspręsti konkrečią problemą, kamuojančią žmoniją jau tūkstančius metų.

Labai jaunas, vos dvidešimt vienerių, genialus chemikas ėmėsi rimto iššūkio: rasti patikimą skausmą malšinančią priemonę. Veikliųjų medžiagų koncentracija aguonose priklauso nuo augimo sąlygų ir gali būti labai skirtinga. Kartais karčios aguonų sultys skausmą malšindavo per silpnai, o kartais žmogus netyčia gaudavo pernelyg didelę dozę ir apsinuodydavo. Dirbdamas vienumoje, kaip ir opijaus tinktūra apsisvaiginęs Gėtė, Zertiurneris padarė sensacingą atradimą: jam pavyko išskirti morfiną, pagrindinį opiumo alkaloidą, kuris kaip koks vaistinis Mefistofelis skausmą pavėrčia malonumu. Tai buvo ne tik lūžio taškas farmacijos istorijoje, bet ir vienas svarbiausių XIX amžiaus įvykių, o galbūt ir vienas svarbiausių įvykių žmonijos istorijoje. Pagaliau skausmas, šis negailestingas palydovas, galėjo būti sumažintas ar visiškai numalšintas, skiriant tikslias vaisto dozes. Iki šio atradimo vaistininkai patys gamindavo savo mikstūras ir tabletes kaip kas sugebėdavo (ir kaip leisdavo sąžinė), o pagrindines sudedamąsias dalis parsinešdavo iš nuosavo žolelių darželio ar gaudavo iš žolininkų. Zertiurnerio dėka vaistinės visoje Europoje per trumpą laiką virto tikromis manufaktūromis, kuriose buvo laikomasi farma-

cinių standartų.* Morfinas ne tik suteikė galimybę išgydyti visus skausmus, bet ir atvėrė kelią milžiniškam verslui.

Šių pokyčių priešakyje iškilo Darmštato vaistininkas Emanuelis Merkas (Emanuel Merck), 1827 m. pasišovęs nuolat tiekti į rinką aukštos ir nekintančios kokybės alkaloidus bei kitas vaistines medžiagas. Taip užgimė ne tik farmacijos kompanija *Merck*, sėkmingai gyvuojanti iki šių dienų, bet ir visa Vokietijos farmacijos pramonė. Kai 1850 m. buvo išrastas injekcijų švirkštas, pergalingo morfino žygio jau niekas negalėjo sustabdyti. Jis buvo plačiai naudojamas per Jungtinių Valstijų pilietinį karą (1861–1865) ir per Prancūzijos ir Prūsijos karą (1870–1871). Netrukus morfino vartojimas karo zonose tapo įprastu dalyku.⁴ Tai lėmė daug svarbių pokyčių – tiek gerų, tiek blogų. Viena vertus, morfinas padėjo numalšinti net sunkiausiai sužeistų kareivių skausmus, tačiau, kita vertus, leido dar labiau padidinti karo mastą: kareiviai, kuriuos paprasti sužeidimai anksčiau ilgam išvesdavo iš rikiuotės, dabar būdavo daug greičiau pastatomi ant kojų ir vėl išsiunčiami į pirmąsias gretas.

Morfinas daug pakeitė ne tik karo laukuose, bet ir civilinėje visuomenėje. Šį tariamą vaistą nuo visų ligų vartojo ir aukštuomenė, ir paprasti darbininkai visame pasaulyje, nuo Europos iki Azijos ir Amerikos. JAV vaistinėse anuomet be

* Šių manufaktūrų pirmtakai buvo krikščionių vienuolynai, kuriuose vaistai jau nuo viduramžių buvo gaminami dideliais kiekiais ir eksportuojami į kitas šalis. Venecijoje (čia, beje, 1647 m. atidaryta pirmoji Europoje kavinė) cheminiai ir vaistiniai preparatai buvo gaminami jau nuo XIV amžiaus. (Aut. past.)

recepto būdavo galima įsigyti produktų su dviem narkotinėmis medžiagomis: sultys su morfinu ramindavo, o įvairūs gėrimai su kokainu (tokie kaip „Vin Mariani“, bordo su kokaino ekstraktu ar „Coca-Cola“*) padėdavo pakelti nuotaiką, hedonistiškai pasimėgauti euforija arba būdavo vartojami, kad sukeltų vietinę anesteziją. Tačiau tai buvo tik pradžia. Užgimstanti pramonė norėjo kuo greičiau plėsti asortimentą, todėl buvo pradėti kurti nauji produktai. 1897 m. rugpjūčio 10 d. *Bayer* firmos chemikas Feliksas Hofmanas (Felix Hoffmann) iš karklo žievėje esančios veikliosios medžiagos susintetino acetilsalicilo rūgštį, ji buvo pradėta pardavinėti aspirino pavadinimu ir netrukus užkariavo visą pasaulį. Po vienuolikos dienų tas pats chemikas išrado dar vieną substanciją, kuri taip pat išgarsėjo visame pasaulyje, – diacetylmorfiną. Šis morfino derivatas buvo pavadintas heroinu ir greitai tapo vienu populiariausių kompanijos *Bayer* produktu. „Heroinas turi didelę paklausą“, – išdidžiai skelbė *Bayer* vadovai ir reklamavo „vaistą“ kaip priemonę nuo galvos skausmo, bendro negalavimo ir net kaip sultis nuo kosulio vaikams. Heroino buvo rekomenduojama duoti netgi kūdikiams nuo vidurių dieglių ar miego sutrikimų.⁶

Klestėjo ne tik *Bayer* kompanija. Per paskutinį XIX a. trečdalį išilgai Reino įsikūrė keletas naujų farmacijos įmo-

* Apie 1885 m. amerikiečių vaistininkas Pembertonas sumaišė kokainą su kofeinu, gautą gėrimą pavadino „Coca-Cola“ ir pardavinėjo iš pradžių kaip gaivųjį gėrimą, o netrukus – kaip vaistą nuo visų ligų. Teigiama, kad iki 1903 m. litre kokakolos būdavo iki 250 miligramų kokaino.⁵ (Aut. past.)

nių. Sąlygos plėtotis šiai pramonės šakai buvo labai palankios. Vokietijos imperija buvo susiskaldžiusi ir trūko bankinio kapitalo bei stambių investuotojų, pasirengusių rizikuoti, tačiau kaip tik šie dalykai chemijos pramonei buvo neaktualūs. Priešingai tradicinėms sunkiosios pramonės šakoms, naujosioms farmacijos įmonėms reikėjo palyginti nedaug įrenginių ir žaliavų. Nedidelės investicijos atnešdavo didelį pelną. Svarbiausias dalykas buvo produktų kūrėjų žinios ir intuicija, o Vokietijos švietimo sistema anuomet buvo geriausia pasaulyje, todėl netrūko gabių chemikų ir inžinierių. Universitetų ir techninės pakraipos aukštųjų mokyklų tinklas funkcionavo pavyzdinčiai: mokslas ir verslas dirbo išvien. Be paliovos buvo atliekami įvairūs tyrimai ir išduodami nauji patentai. Chemijos srityje Vokietija dar prieš amžių sandūrą tapo „pasaulio dirbtuvėmis“, ir užrašas „Made in Germany“ jau anuomet garantavo aukštą kokybę – ypač narkotikų.

VOKIETIJA – NARKOTIKŲ ŠALIS

Niekas nepasikeitė ir po Pirmojo pasaulinio karo. Prancūzija ir Anglija natūralių stimuliuojančių medžiagų, tokių kaip kava, arbata, vanilė ar pipirai, galėdavo parsivežti iš savo kolonijų, o Vokietija, po Versalio sutarties praradusi visas kolonijas, turėjo rasti kitų būdų: stimulantai buvo sintetinami. Jų Vokietijai reikėjo labiau nei bet kada anksčiau:

karas paliko daug gilių žaizdų ir sukėlė daug skausmo – tiek fizinio, tiek dvasinio. XX a. trečiajame dešimtmetyje narkotikai įgavo didelę reikšmę nugalėtai ir užspaustai tautai tarp Baltijos jūros ir Alpių. O narkotikų gamybos žinių ir patirties jau netrūko.

Taigi, farmacijos pramonei buvo sudarytos visos sąlygos vystytis ir klestėti. Per trumpą laiką buvo sukurta ir užpatentuota daug šiandien gerai žinomų cheminių medžiagų. Vokietijos firmos pirmavo pasaulinėje rinkoje. Jos ne tik pagamindavo didžiąją dalį visų vaistų, bet ir tiekdavos pagrindines vaistų gamybos chemines žaliavas kitoms farmacijos įmonėms visame pasaulyje. Nauja pramonė žavų Reino slėnį pavertė Chemijos slėniu. Mažos, niekam nežinomos įmonėlės suklestėdavo per naktį ir išaugdavo į galingas kompanijas. 1925 m. keli dideli chemijos fabrikai susijungė į stipriausią pasaulyje koncerną *IG Farben*, kurio pagrindinė būstinė įsikūrė Frankfurte prie Maino. Firminis vokiečių produktas išliko opiatai. 1926 m. Vokietija buvo morfino gamybos ir heroino eksporto lyderė: 98 proc. šalyje pagaminto heroino būdavo eksportuojama į užsienį.⁷ 1925–1930 m. čia buvo pagaminta 91 tona morfino, 40 proc. viso pasaulio produkcijos.⁸ Tik verčiama Versalio sutarties Vokietija 1925 m. nenoriai pasirašė Tautų Sąjungos Tarptautinę opiumo konvenciją, pagal kurią turėjo būti kontroliuojama prekyba narkotinėmis medžiagomis. Berlyne ši sutartis buvo ratifikuota tik 1929 m., o 1928 m. Vokietijos alkaloidų pramonė dar spėjo pagaminti beveik 200 tonų opiumo.⁹

Skaitykite likusius
376 iš **400** puslapių,
įsigiję šią knygą

www.obuolys.lt

KITI KNYGŲ FORMATAI:



klausykla.lt

**Audio
knyga**



**Elektroninė
knyga**

Požiūrį į istoriją keičianti tiesa: naciai tikino kariaujantys su moraline degradacija, tačiau šios knygos autorius atskleidžia, kuo iš tiesų gyveno Trečiasis reichas – tuometinėje Vokietijoje buvo įsigalėjusi nežabota visuotinė priklausomybė nuo narkotikų.

Antrojo pasaulinio karo išvakarėse šioje šalyje sparčiai vystėsi farmacija ir tokios vaistų gamybos gigantės kaip Merck (MRK) ir Bayer gamino didžiulį kiekį kokaino, opiatų, metamfetamino. Narkotikais buvo dosniai apdalijami visi: nuo fabričių darbuotojų ir namų šeimininkių iki aukščiausio lygio politikų ir kariuomenės vadų. Ypatingas dėmesys buvo rodomas Vokietijos kariams, kurie metamfetamino gaudavo reguliariai. Tokiu būdu stimuliuojant psichiką buvo siekiama kariams sukelti euforijos, nenugalimumo jausmą ir didinti kariuomenės atsparumą. Tai iš dalies paaiškina ir kai kurias karines Vokietijos pergales.

Karo metu pats Hitleris, arba pacientas A, tapo vis labiau priklausomas nuo įvairių narkotinių medžiagų injekcijų. Nors priklausomybė nuo narkotikų negalima paaiškinti nacių rasistinės ideologijos ir agresyvios politikos, tačiau šis faktas verčia Trečiojo reicho veiklą vertinti kitaip nei iki šiol.

Normanas Ohleris – Vokietijos rašytojas, žurnalistas, scenaristas. Didžiausio pripažinimo sulaukė jo istorinė knyga apie Trečiąjį reichą „Pacientas A“. Išversta į anglų kalbą, ji iškart tapo *New York Times* bestseleriu, dabar knyga išleista daugiau nei 25 kalbomis. Knyga buvo įvertinta ir istorikų kaip reikšmingas istorinis tyrimas, leidžiantis pažvelgti į aprašomą laikotarpį kitu kampu.

TAIP PAT SKAITYKITE



ISTORINĖ KNYGA APIE TREČIĄJĮ REICHĄ

Jeigu jums patinka tokios knygos kaip „Antrasis Pasaulinis karas“, „Hitleris, paskutinė diena“, privalote perskaityti romaną „Pacientas A“.



ISBN 978-609-484-189-7



www.obuolys.lt

Knygos pigiau, įdomybių ir išnaikos nemokamai

KITI FORMATAI:



Audio knyga



Elektroninė knyga